

Girona: la nova narrativa

L'altre tapís de la creació

Mentre que alguns parlen del *boom* dels escriptors de Girona, de la reaparició de les tertúlies literàries i del miracle gironí, altres prefereixen ser més cautes i contemplar el fenomen des de lluny.

Sé que a alguns gironins els cau la bava quan es parla del *boom* dels escriptors gironins. Articles escrits a corre-cuita han sembrat una certa confusió. S'ha parlat dels escriptors gironins com si, de cop i volta, s'hagués produït un miracle. O com si els guanyadors del Premi Just M. Casero –tots ells gironins, si exceptuem els primers– configuressin una constel·lació generacional.

Confesso que, contemplat de lluny, el fenomen pot tenir una certa versemblança. Algun incaut –sospito– haurà pogut pensar que sota les Voltes d'en Rosés –i al conjur aromàtic de la tassa de cafè compartida– han fet nova aparició a Girona les tertúlies literàries d'antany. Per desgràcia no és així.

EL 'BOOM' I EL BUM-BUM

És cert que el fet literari té actualment a Girona un pes social importat, però això, lluny d'aclarir conceptes, encara els enterboleix més. La proliferació de ressenyes literàries i de presentacions de llibres, gairebé sempre a càrrec de l'amic de torn, són un clar exponent de l'endogàmia natural (o gremial) dels escriptors, de la necessitat –d'altra banda ben comprensible– d'ajuda mútua, però no són exponent de res més. Per fer una valoració literària cal saber-se ditanciar de tot això. Altrament, correm un perill: que el fum de l'encens i de l'elogi indiscriminat emboiri, competint amb el fum de la Torres-Hostench, la ciutat. Cosa, evidentment, no gens desitjable.

Diguem-ho clar: tant de bo es pogués parlar ja del *boom* dels escriptors gironins, però és prematur. De moment el que hi ha és un considerable bum-bum. Un enrenou literari francament esperançador. La boira tendeix a esquinçar-se i es perfilen, nítides, unes quantes clarianes. Són el presagi del *boom*, tot arri-

barà.

Ara que ja és història ho podem dir: la dècada dels 80 ha estat decisiva per als escriptors gironins. Hem assistit a la gestació de nous escriptors, de la mateixa manera que hem vist com anaven proliferant els periodistes, els locutors de ràdio, els professors de català, els correctors i els editors, per no citar sinó només els que de prop o de lluny es mouen a l'entorn de la literatura. Es tracta, doncs, d'un fet normal, no gens rellevant. Fins el sociòleg més miop veuria que aquest fet és la conseqüència natural de l'anomenada "política de normalització". Millor dit: això és la normalització *tout court*. Una normalització –tots ho sabem– encara coixa, però que camina i avança. Una altra cosa ben diferent és parlar de qualitat literària.

Respecte a la qualitat literària, bé sigui a Girona bé en un altre indret, voldria fer, d'entrada, una remarca, no gaire diferent de la que he fet parlant del *boom*. En l'àmbit literari es tendeix a homologar la qualitat amb el fet de ser notícia. I és obvi que no té res a veure una cosa amb l'altra. Avui és fàcil ser notícia perquè vivim de ple en el món de la notícia. És fàcil, fins i tot, ser notícia de primera plana en algun suplement literari perquè existeixen molts suplementes literaris i, per tant, cal omplir moltes primeres planes. El que persevera, en un país petit com el nostre, tard o d'hora ocuparà inevitablement la primera plana. No és cap profecia, és una obvietat.

LA INFRASTRUCTURA LITERÀRIA GIRONINA

La dècada dels 80 ha estat propícia per als escriptors gironins perquè han proliferat i han estat notícia. En alguns casos, notícia i qualitat són homologables. En altres, no n'estic tan segur.

Deixant a banda, per prou coneguts, els factors socio-polítics que han impulsat arreu (no només a Girona) l'ascensió del català escrit, podem dir que Girona ha comptat amb una infraestructura pròpia que ha estat determinant. M'estic referint a l'ampli ventall de premis literaris gironins, al *Punt Diari* i a la Llibreria 22.

Pel que fa als premis literaris, cal destacar-ne sobretot tres. En primer lloc el Premi "Recull", de Blanes, degà dels premis literaris gironins. El Premi "Recull", amb 26 convocatòries a l'esquena, és, per mèrits propis, el de més tradició i el que compta amb una participació més àmplia, no necessàriament circumscrita a Girona. En segon lloc, si més no perquè és més jove, el Premi Just M. Casero, el més dinàmic i, sens dubte, el més dinamitzador. És el premi que més i millor ha promogut els joves escriptors gironins. Finalment, el Premi "Ciutat d'Olot", més versàtil quant als resultats però tenaç en la convocatòria i sempre temptador per la generosa retribució que ofereix. El Premi de "la Colla" de Cassà, o d'altres que podríem citar, no han tingut fins ara tan bona fortuna com els que hem destacat.

No faig menció aquí del cartell de premis de *La Nit del Bertrana* perquè aquesta és una altra història. Una història polèmica, que arrossega mals endèmics –pèssima organització i manca de coherència interna– i que no ha influït gens en la formació dels joves escriptors gironins.

Respecte al *Punt Diari*, cal dir que pràcticament tots els narradors de la dècada dels 80 han passat pel *Punt*. Tots hi han col·laborat o hi col·laboren. El *Punt Diari* ha estat (és) la sala d'entrenament de tots ells.

I, finalment, la Llibreria 22, amb Guillem Terribas com a oficiant absolut, ha

D'esquerra a dreta, Josep M. Fonalleras, Lluís Muntada, Pep Pujol, Vicens Pagea, Miquel Pairol, Silvia Manzana, Dolors Garcia Cornellà, Josep Valls, M. Mercè Roca, Toni Puigvert, Josep M. Santaaulàlia, Xavier Cercas. Asseguts: Lourdes Güell, Jordi Arbonèa, Miquel Fananès, Xavier Cortadellas.

estat la plataforma de presentació de tots ells. L'àgora de l'estrena pública. El baptisteri laic dels nous escriptors gironins.

TRETS COMUNS O CAMPI QUI PUGUI

Si haguéssim de parlar –cosa que no cal– de trets comuns a tots aquests escriptors nous, hauríem de dir que aquests trets vénen marcats (o payoutats) per la infraestructura que acabem d'explicar. En efecte: en la nòmina que completa aquest article es pot veure que tots els escriptors de la dècada dels 80 han guanyat algun dels premis gironins en lliça o bé hi han quedat finalistes, tots han passat pel *Punt* i tots han rebut les aigües baptismals a la Llibreria 22. Llevat d'això, els altres trets, els anomenats *trets generacionals*, si n'hi ha, no es veuen. La individualitat de cada autor és prou pal.lesa. I si exceptuem les reu-

nions periòdiques –i no estrictament literàries– d'una reduïda penya de prohoms de les lletres, es pot dir que la inexistència de tertúlies és total a Girona. En definitiva, doncs, el tret veritablement comú a tots els escriptors gironins actuals és el camp qui pugui.

VALORACIÓ LITERÀRIA

"Ara ve quan el maten" –dèiem quan érem infants, mig arraulits a la butaca del cinema. La valoració literària, sempre difícil, esdevé particularment arriscada quan l'esplet d'escriptors a valorar és eclèctic i l'obra publicada escassa. Tot són conjectures. Judicis provisional. El més còmode és dir que el panorama que se'ns ofereix és un panorama de promeses, de joves escriptors que prometen, però aquesta valoració no seria justa perquè una bona part dels escriptors gironins forjats a la dècada dels 80 ja no

són joves i, sobretot, no són únicament una promesa. Són més que això.

Maria Mercè Roca i J.M. Fonalleras són, ara com ara, les figures emblemàtiques de la nova narrativa gironina. Faig meva la informació de J.M. Santaaulàlia en un article –memorable per la seva ponderació– aparegut a la *Revista de Girona*. Ells han estat els primers ambaixadors enllà del clos gironí. Són dos autors diferents en la temàtica i l'estil. La Mercè Roca, que amb la seva darrera novel·la (*Temporada baixa*) va ser rècord de vendes el dia de Sant Jordi, és una escriptora intimista, que tracta els problemes sentimentals en clau realista, i que té mèrit perquè la seva prosa és sempre planera, detallista i tenyida de sensualitat i nostàlgia. Fonalleras és tota una altra cosa. És un mag, un prestidigitador. Sap convertir en literatura tot el que veu, tot el que flaira i tot el que toca. És un mestre de la fantasia i de

Xavier Cortadellas, Miquel Fananàs, N. Santaaulàlia i Miquel Pairoli.

l'insòlit. Si la Mercè Roca ens recorda (i ja sé que les comparacions són sempre odioses), la Rodoreda, Fonalleras ens recorda Calders. No es tracta, però, de veus manllevades, sinó pròpies. Són, fins ara, els únics que han sabut construir, cadascú a la seva particular manera, un món literari personal i coherent, ben travat. Fonalleras encara no ha escumés la novel·la. Les seves narracions ("Botxensqui i Companyia" i "Avaria"), fantosiques, plenes d'humor i quallades d'ironia ens fan esperar amb una certa impaciència l'obra futura, la novel·la que s'albira.

Entre el valor en alça cal assenyalar tres noms: l'Antoni Puigverd, premi Miquel de Palol de poesia amb "Vista Cançada", que, malgrat no haver publicat encara el volum de les seves narracions, alguns de les quals han aparegut en diverses revistes, és considerat pels propis col·legues com un dels prosistes més sòlids. I ho és. Els seus articles (al *Punt* i al *Diari de Barcelona*) ho acrediten.

En Miquel Pairoli li va a la saga. Articulista consumat, acaba de publicar un dietari (*Paisatge amb Flames*) que és

una filigrana. La seva és una prosa exquisida, matisada i cadenciosa. El llibre, seriós, es llegeix amb plaer i profit.

La darrera revelació narrativa és també un cotizat articulista, J.M. Santaaulàlia, que ha sorprès l'auditori amb un llibre de contes (*Objectes Perduts*) de temàtica popular i de registres molt variats. Una prosa que llisca sola. Com l'aigua clara. Es segur que de tots tres se'n seguirà parlant.

Entre els escriptors de gènere destaquen Miquel Fananàs i l'Assumpció Catalozella. En Fananàs sap distreure el personal a base d'explicar aventures amb un gran sentit del ritme i de la intriga. L'Assumpció Catalozella és una escriptora complexa que persegueix el *best-seller* sense acabar de reeixir-hi.

L'espai m'obliga a citar de passada tres escriptors: Àngels Gardella, Dolors García i Sílvia Manzana, totes tres guanyadores del Just M. Casero. I tres escriptors ben diferents: Josep Pujol, un estilista, Jordi Arbonés (Nif), narrador inquietant i deliberadament marginal, i Vicenç Pagès, acaparador de premis.

Entre els més joves cal estar atents a la

trajectòria de Lluís Muntada, de Xavier Cortadella i de l'últim Premi "Recull", Marià Sais.

Josep Valls i Javier Cercas mereixen una menció a part. Valls és el paradigma de l'escriptor culte i sorneguer, utilitza un vocabulari amplíssim i és particularment minuciós (i un pèl barroc) en la descripció d'ambient. Cercas, gironí d'adopteic, domina els registres narratius amb una seguretat envejable.

TAPÍS

Tots aquests autors (o gairebé) es poden llegir, contrastats, a l'antologia que ha confegit la Lourdes Güell i que l'editorial "Tint" de Banyoles acaba de publicar. El títol és significatiu, "Tapís". Girona és universalment famosa, entre altres motius, pel cèlebre Tapís de la Creació que es pot admirar al museu de la Catedral. Doncs bé: aquest, molt més modest, és l'altre tapís: el tapís de la creació literària a Girona. Una bona mostra (ombres i clarianes) del que ara s'escriu a Girona.

Jaume Reixach

Fotos cedides per Punt Diari (Girona)